CO NOVÉHO UKÁZAL VÝZKUM INTERAKCE VE TŘÍDĚ?

František Tůma

Klíčová slova: konverzační analýza, interakce ve třídě, IRF, prezentace, diskuse, interakce ve dvojicích

Cílem příspěvku je představit vybrané výstupy z výzkumného projektu „Interakce ve výuce anglického jazyka na vysoké škole“ (GA ČR 15-08857S) a vztáhnout je k existujícím teoretickým rámcům a empirickým zjištěním této oblasti. Důraz bude kladem na zjištění, která obohacují či problematizují dosavadní stav poznání, především v souvislosti s dialogem učitele a studentů, IRF strukturou, interakcí během studentských prezentací a následných diskusí, a interakcí ve dvojicích. Zjištění budou ilustrována na vybraných datových ukázkách.

Výzkumný projekt, jehož vybrané výsledky jsou v příspěvku představeny, staví na etnometodologické konverzační analýze (k podrobnostem a souvislostem s výzkumem interakce ve třídě viz Tůma, 2016), která cílí na detaily probíhající interakce a umožňuje zkoumat vzájemné porozumění mezi účastníky, které hraje ve školní výuce důležitou roli (např. Macbeth, 2011). Hlavními oblastmi zájmu v konverzační analýze jsou uspořádání

střídání replik, sekvencí, oprav a preferenční organizace (Auer, 2014, Kapitola 13). Shrnutí aktuálního stavu poznání v zahraničním výzkumu lze nalézt v recentních publikacích (např. Gardner, 2013; Markee, 2015).

V konverzační analýze se pracuje s interakcí zachycenou na záznamu, který pro ni představuje primární zdroj dat. Analytický proces začíná detailním transkribováním a analýzou záznamu, při kterých výzkumník odkrývá, jak účastníci interagují, přičemž zaměřuje pozornost na hlavní oblasti zájmu konverzační analýzy (viz Teoretická východiska). Porovnáním analyzované sekvence s jinými sekvencemi dochází ke zpřesňování zjištění týkajících se metod, které mluvčí při interakci používají.

Příspěvek pojednává o vybraných výsledcích tříletého výzkumného projektu, které se týkají vybraných aspektů interakce ve třídě. Tato zjištění jsou vztažena k existujícím rámcům pro výzkum interakce ve třídě a je diskutováno o tom, jak prezentovaná zjištění ve vztahu k použitým teoretickým východiskům a metodě obohacují nebo problematizují existující stav poznání v domácím a zahraničním výzkumu v oblasti zjištění týkajících se IRF struktury, studentských referátů, frontální výuky nebo práce ve dvojicích.

Bibliografie

Auer, P. (2014). *Jazyková interakce*. (J. Nekvapil, P. Kaderka, M. Nekula, V. Dovalil, I. Vasiljev, & M. Sloboda, Přel.). Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

Gardner, R. (2013). Conversation analysis in the classroom. In J. Sidnell & T Stivers (Ed.), *The handbook of conversation analysis* (s. 593–611). Chichester: Wiley-Blackwell.

Macbeth, D. (2011). Understanding understanding as an instructional matter. *Journal of Pragmatics*, 43(2), 438–451.

Markee, N. (Ed.). (2015). *The handbook of classroom discourse and interaction.* Chichester: John Wiley & Sons.

Tůma, F. (2016). Konverzační analýza a interakce ve třídě: východiska a metodologické aspekty. *Pedagogická orientace*, 26(3), 415–441.